

Mária Uhrinová

Výskyt iniciálních glotalizací ve slovenské angličtině

(The occurrence of word-initial glottalization in Slovak English)

Bakalářská práce, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglického jazyka didaktiky, 46 s.

Praha, červen 2012

posudek oponenta

Bakalářská práce Márie Uhrinové se zabývá frekvencí výskytu glotalizace iniciálních vokálů v angličtině slovenských mluvčích. Tento jev je zkoumán jak z hlediska prozodické struktury řeči (vliv slovního přízvuku a postavení v rámci intonační fráze), tak z hlediska sémanticko-gramatického, kdy se autorka věnuje rozdílům v četosti užívání glotalizací u slov plnovýznamových a pomocných. Získané poznatky jsou nahlíženy v souvislosti s otázkami současného stavu metodologie výuky anglické výslovnosti pro slovenské mluvčí a otevírají prostor pro jeden ze směrů jejího budoucího možného rozvoje: vyšší míra pozornosti věnovaná reflexi nadměrného užívání iniciálních glotalizací by mohla pomoci zejména pokročilejším studentům angličtiny ve zlepšování jejich výslovnostních dovedností.

Teoretická část práce je rozdělena do třech základních podkapitol. První obsahuje obecný úvod do problematiky osvojování cizího jazyka, zejména pak jeho zvukové stránky. Kromě stručného přehledu faktorů ovlivňujících úspěšnost procesu učení se diplomatka věnuje i konceptu mezijazyka, tedy samostatnému strukturnímu systému, jenž kromě forem přítomných v mateřském i cílovém jazyce obsahuje i formy zcela nové, vytvářené nerodilými mluvčími na základě množství a kvality informací, kterým jsou v průběhu studia vystaveni. V následujících dvou sekcích se autorka zaměřuje již na otázky čistě fonetické a fonologické povahy. Nejprve shrnuje rozdíly mezi zvukovým systémem angličtiny a slovenštiny na rovině segmentální a suprasegmentální, se zvláštním důrazem na nejčastější typy problémů, se kterými se slovenští mluvčí při studiu angličtiny potýkají. V následující podkapitole se pak autorka věnuje glotalizaci samotné, jejím definicím, druhům a funkcím. Na základě informací získaných podrobným studiem odborné literatury formuluje dvě protichůdné hypotézy. První vychází z obecného předpokladu, že slovenština glotalizace počátečních samohlásek využívá zřídka, a proto lze očekávat nízkou frekvenci glotalizací i u Slováků hovořících anglicky. Druhá hypotéza je založena na předpokladu, že úroveň plynulosti produkce řeči v cizím jazyce je nižší díky zvýšenému kognitivnímu úsilí, které musí nerodilí mluvčí vynakládat. Tuto nesnáz lze kompenzovat tvořením vyššího množství intonačních frází, v kterémžto případě se naopak pravděpodobnost užití glotalizací zvyšuje. V případě slovenských studentů angličtiny by proto z tohoto hlediska bylo možné v rozporu s hypotézou první očekávat glotalizaci před většinou iniciálních vokálů.

Jádro autorčina výzkumu je založeno na rozboru nahrávek řeči patnácti mladých slovenských mluvčích s přibližně srovnatelnou úrovní angličtiny. Všem subjektům byl zadán ke čtení stejný text, převzatý ze zpravodaje BBC, a pomocí analýzy v počítačovém programu Praat bylo následně zkoumáno, zda jsou cílové samohlásky mluvčími glotalizovány či nikoliv. Zvláštní pozornost byla věnována rozdílům v glotalizaci těchto samohlásek na základě jejich pozice v rámci intonační fráze, postavení slovního přízvuku a sémanticko-gramatickému statutu slov, ve kterých se vyskytovaly. Takto získaná data autorka podrobila statistické analýze s cílem zjistit, nakolik jsou pozorované rozdíly statisticky významné.

Výsledky jednoznačně potvrdily pravdivost druhé z výchozích hypotéz: z celkového počtu 1359 samohlásek byly téměř tři čtvrtiny realizovány s glotalizací. V souladu s původními předpoklady byla vyšší četost výskytu glotalizace zaznamenána u samohlásek ve slabikách přízvučných (93% případů) oproti nepřízvučným (66% případů). Velmi výrazný výskyt glotalizace byl rovněž pozorován u samohlásek vyskytujících se na začátku

intonačních frází (opět 93% případů). Velmi zajímavá je autorčina analýza rozdílů mezi samohláskami ve slovech lexikálních a pomocných, kde výsledky překvapivě indikují, že slovenští mluvčí vykazují výrazně vyšší četost glotalizace ve slovech funkčních, nikoli plnovýznamových: ve zkoumaném vzorku byla gramatická slova glotalizována v téměř devadesáti procentech, zatímco slova lexikální pouze v necelých šedesáti. Vystává proto otázka, čím je tento nepoměr způsobován. Autorčin postřeh naznačující možnou souvislost mezi glotalizací počátečních samohlásek v anglických gramatických slovech u slovenských mluvčích a přízvukováním předložek ve slovenských předložkových frázích se zdá být velice podnětným a jistě by zasloužil v budoucnu rozpracování do samostatné studie.

Předložená práce je velmi přehledně strukturována a jasně formulována; text praktické kapitoly je vhodně doplněn souhrnnými tabulkami a grafy, které zpřehledňují prezentaci výsledků a usnadňují tak čtenáři orientaci v rozboru samotném. Pozorované jevy jsou nahlíženy v rámci problematiky výuky angličtiny jako cizího jazyka; závěry, ke kterým autorka dospěla, by proto mohly být využity jako jedno z východisek pro další rozvoj metod vyučování anglické výslovnosti a následně převedeny do pedagogické praxe. Jazyk práce vykazuje věcnost a střízlivou eleganci, relativně často se však objevují nepřesnosti či opomenutí v užívání členů (str. 8 – *most commonly used accents, in second part of this acoustic chapter*, str. 13 – *it is only combinatory variant*, str. 14 – *at the end of word*, atp.). Ostatní chyby jazykového rázu se omezují spíše na překlepy a faktografické jednotlivosti (kupř. str. 10 – *Lennenberg* namísto *Lenneberg*). Má další drobná výtka by směřovala k dílčím formulacím v metodologické části práce, konkrétně k sekci 3.2 na straně 25, které by dle mého názoru prospěla větší míra explicity při popisu selekce analyzovaných vokálů. Autorka zde ne zcela plynule přechází od počtu iniciálních samohlásek v původním čteném textu k celkovému počtu cílových samohlásek podrobených analýze a text díky tomu v tomto místě působí méně koherentně než předchozí a následující odstavce.

Závěr:

Bakalářská práce Márie Uhrinové je pečlivou a přehlednou studií, jež počtem analyzovaných příkladů a způsobem jejich zpracování nejen splňuje, ale i překračuje požadavky na tento typ práce kladené. Doporučuji ji proto k obhajobě a předběžně hodnotím známkou výbornou.

Mgr. Jiřina Popelíková

V Praze dne 18.6.2012